

En kamp OP ad bakke

Mennesker med handicap i Bolivia begav sig ud på en utrolig march for at skabe opmærksomhed om deres problemer, og det lykkedes at skabe forandringer

FRANZISCA, SOM JEG mødte under mit besøg i Bolivia i maj i år, er benamputeret efter en fejloperation på et brækket ben. I januar i år stødte hun til en demonstrationsmarch, som nogle medlemmer af handicapbevægelsen havde planlagt, og som på det tidspunkt havde været i to måneder. I demonstrationen deltog hundrede personer med handicap, der havde gået eller kørt i kørestole fra byen Beni i lavlandet til La Paz, hovedstaden i Bolivia, som ligger i højlandet mere end 3500 m over havets overflade. Da marchen kom

til landets tredje største by, Cochabamba, sluttede Franzisca sig til. I alt skulle marchen gå mere end 1600 km. Undervejs kom der flere og flere demonstranter til, som alle krævede bedre forhold for mennesker med handicap. Andre faldt fra på den ekstremt hårde tur, der også krævede sine ofre. Blandt andet døde et barn af anstrengelserne.

Efter 3 måneders march nåede demonstrationen La Paz og blev her mødt af politiet, der ikke ville tolerere deres tilstedeværelse foran parlamentet. Det endte med voldsomme sammenstød og billeder, som i slut-

ningen af februar gik verden rundt i nyhederne.

En nødvendig demonstration

Men deltagerne blev i La Paz og demonstrerede i lang tid foran San Francisco kirken. Også Franzisca boede i lejren foran kirken i flere uger og overlod det til sin mand at tage sig af deres to døtre og til at tjene til dagen og vejen.

“Det er ikke uden grund, at folk med handicap udsætter sig for så hårde prøvelser for at få opmærksomhed om deres sag. Mennesker med handicap får ingen eller små

Et foto af et foto, der viser, de hårde betingelser for marchdeltagerne på den 1600 km lange rute. Foto: Ulla Trøjmer.

I La Paz blev demonstrationen mødt af politiet, og det kom til voldelige sammenstød. Foto: Wara Vargas Lara

De mange demonstrerende slog i længere tid lejr foran kirken San Francisco og opnåede faktisk forbedrede forhold. Foto: Ulla Trøjmer.

pensioner og ingen erstatninger. Der er intet sikkerhedsnet, og det er svært at få arbejde,” sagde Franzisca, da jeg besøgte hende.

Skolegang og uddannelse er også vanskelig at få, for selvom alle børn i Bolivia skal gå i skole, er det som i alle udviklingslande næsten umuligt for børn med handicap at benytte sig af muligheden - dels på grund af afstande, dels fordi tilgængeligheden på skolerne er dårlig.

Marchen gav resultater

Franziscas deltagelse i marchen var ikke forgæves.

Før marchen fik kun blinde personer pension, og regeringen havde siden 2009 talt om mulighed for pension til andre handicapgrupper. Da der stadig ikke skete noget – ingen pension eller andre lovfæstede rettigheder, startede man marchen. Regeringen havde jo trods alt underskrevet FN's handicapkonvention og tillægsprotokollen.

Resultatet af marchen blev, at der nu uddeles pension til mennesker, der er vurderet til mere end 50% invalid og til multihandicappede. De får dog ikke lige så meget som blinde, 1000 bolivianos (ca. 800 kr.) om året mod blindes 4000 bolivianos (ca. 3000 kr.), men alligevel er

det en stor sejr, som hen ad vejen må kunne forbedres. For Franzisca, der lever under fattigdomsgrænsen og er vurderet til at være 51 % invalid, betyder det, at hun nu kan bidrage til familiens økonomi.

Franzisca er kun en af mange, jeg mødte, som havde barske historier at fortælle om deres liv med et handicap.

Bolivia er et utroligt smukt land med seje indbyggere, tradition for kamp for rettigheder, og hvor mennesker med handicap er imponerende handlekraftige, selvom de naturligt nok ofte kun har kræfter til at slås for deres egen sag. De har brug for hjælp til at organisere sig. Og det har vi en masse erfaring med.

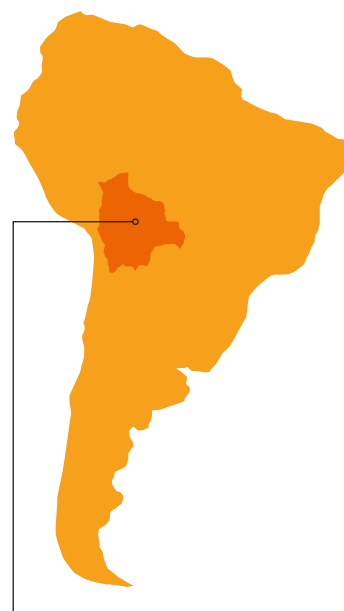
Dansk Handicap Forbund støtter udvikling

For at forbedre forholdene for mennesker med handicap, må handicapbevægelsen styrkes, så der skabes en mere homogen gruppe, som kan komme med sine berettede krav på en kompetent og letforståelig måde, og som bliver enig om de behov for forbedringer, som mennesker med handicap har brug for – fx genoptræning, hjælpemidler, ret til uddannelse og job, pension samt tilgængelighed til samfundet.

Dansk Handicap Forbund har opnået stor erfaring med at støtte handicaporganisationer i andre udviklingslande, og derfor startede vi sidste år et projekt i Bolivia. Her hjælper vi med at opbygge handicaporganisationerne, styrke dem, så de kan tale deres egen sag og helst tale med én stemme.

At styrke handicaporganisationerne i fortalervirksomhed og rettighedsarbejde er altafgørende. Det gør vi blandt andet ved at afholde målrettede kurser for handicaporganisationernes medlemmer. Kurser, der også skal kunne tage hensyn til, at mange af deltagerne har ringe, for ikke at sige næsten ingen, skolegang. I projektet deltager fire organisationer, og det løber indtil maj 2013.

Til september får Dansk Handicap Forbund genbesøg af en delegation fra samarbejdslandene i Latinamerika, Bolivia og Honduras. ■

Bolivia har godt 9,7 mio. indbyggere, der er sammensat af flere folkeslag - heraf 30% quechua-indianere, 30% mestizo-indianere, 25% aymara-indianere og 15% hvide.

Godt 61 % af befolkningen lever under WHO's fattigdomsgrænse. En almindelig løn er på ca. 1000 kr. om måneden